

ΤΟ ΑΓΝΩΣΤΟ

ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΝ ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ

*ὁ Ἀσκληπιός ιατρούσαι λέγεται ἐν
Δελφοίς.*

Το εξαιρετο στοιχείο μεταξύ του κόσμου των Φαιδριάδων, είναι η εξεζητημένη **ἀναπνοή του ύδατος**. Έτσι την αποκαλεί ο Πλούταρχος. Ίσως όχι άδικα, αφού μια ολόκληρη σύνοδος κάθε είδους **“πνεύματος”** εκδηλώνεται στο χώρο μέσα και γύρω από τους περίφημους βράχους. Από την αναπνοή του αέρος και του νερού, έως της θεϊκής πνοής των χρησμών. Τα τρία έργα του Πλούταρχου, που σχετίζονται με τους Δελφούς είναι άκρως διδακτικά, αλλά και απαραίτητα για την κατανόηση των πολισχιδών λειτουργιών που συμβαίνουν στον Δελφικό Χώρο. Όπως ήδη προειπώθηκε, η ανάβλυση νερού ανάμεσα στις Φαιδριάδες, οφείλεται στην επίδραση ισχυρού ηλεκτρο-μαγνητικού Μεσημβρινού, ο οποίος διατρέχει κατά μήκος τον κεντρικό ηπειρωτικό κορμό του Ελληνικού χώρου. Κατά τους χρόνους ακμής του Μεγάλου Ιερού, η πηγή έφερε πλούσιο διάκοσμο. Ωστόσο ακαθόριστο, και κατά συνέπεια άγνωστο παρέμεινε και ένα Ασκληπιείο, που αναπτύχθηκε πάνω ακριβώς από την Πηγή. Επιβεβαιώνεται, αλλά και αποδεικνύεται τόσο από τα σωζόμενα αρχιτεκτονικά στοιχεία, όσο και από κάποια υπολανθάνουσα φιλολογική μαρτυρία.

Τό ύδωρ τής Κασταλίας καί πιείν ήδύ «καί λούεσθαι καλόν»

Ένα εμβόλιμο παρατηρείται εδώ, το οποίο με σαφήνεια δείχνει, κατάχρηση και υπερβολή. Αν ένα νερό είναι πολύ ευχάριστο κατά την πόση, πώς θα ήταν ακατάλληλο για λούσιμο; Άρα η προσθήκη **«και λούεσθαι καλόν»** απολήγει τουλάχιστον ελεγχόμενη. Χωρίς βεβαίως να αγνοείται ή να υποβαθμίζεται η χρήση του σε λογής Καθαρισμούς. Η πρώτη χρήση του νερού της Κασταλίας, που εδώ δεν αναφέρεται, και στάθηκε η γεννεσιουργός αιτία της «συμπλήρωσης» είναι άλλη.

Με αυξημένες πιθανότητες οδηγείται κάποιος στην αποδοχή κάποιου φαινομενικά ανίσχυρου, αλλ' ωστόσο ενθαρρυντικού λόγου, αναζήτησης στον χώρο εκείνο, ενός **εν ενεργεία** κάποτε, και απλά **εν δυνάμει** σήμερα, Ασκληπιείου. Ο κύριος χαρακτήρας, και η κύρια χρήση του νερού της Κασταλίας, ειδικά στον χώρο ανάβλυσης της Πηγής, ανάμεσα στις δειράδες, στην ρίζα του Φλεμπούκου, ήταν θεραπευτικός. Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώνεται, τόσο από τεκμαρτά, όσο και κυρίως αποδεικτικά στοιχεία. Από τα πρώτιστα, η επίπονη κατασκευή στον βράχο της Υάμπειας, που ασφαλώς δεν έγινε τόσο περίτεχνη για να ικανοποιεί ανάγκες είτε της Πόσης, είτε των παντοειδών Καθαρισμών.

Αυτό τονίζεται γιατί το νερό της Πηγής αρχικά, έφτανε στην ομώνυμη Κρήνη, **δίπλα στον δημόσιο δρόμο**, σε κατασκευή που χρονολογείται ήδη κάπου ανάμεσα στο 600 – 590 π.Χ. Με αυτήν την προϋπόθεση τα δαπανηρά όσο και επίπονα έργα των Ελληνο – Ρωμαϊκών χρόνων μ’ αυτήν την ακολουθία, καταληγουν περισσότερο ακατανόητα απ’ όσο αδικαιολόγητα. Γιατί θα έπρεπε να καταργηθεί μια διαμορφωμένη ήδη κρήνη νερού, σε εύχρηστο και ασφαλέστερο χώρο, και να επιλεγεί μια θέση ασύμφορη και ακατάλληλη από κάθε άποψη, πολύ κοντά στο σημείο ανάβλυσης ; Μια τέτοια λογική δεν εξυπηρετεί Πόση και Λούσιμο. Εάν επρόκειτο να διεκπεραιωθούν μόνον οι ανάγκες της πόσης και των καθαρμών, θα ήταν πολύ λογικότερο να ανακαινιζόταν και να εμπλουτιζόταν η υπάρχουσα αρχαϊκή κατασκευή, **δίπλα στο δρόμο**.

Ωστε η επίπονη, αλλά και δαπανηρότατη κατασκευή προοριζόταν για ειδική Χρήση.

Σύμφωνα με τις μελέτες :

« για να την φτιάξουν λείαναν με επιμέλεια τον βράχο σε πλάτος που ξεπερνούσε τα 11 μ. και σε ύψος που στη μια πλευρά έφτανε τα 12,50 μ. Στην επιφάνεια αυτή σκάλισαν κόγχες που έβαζαν αναθήματα για την νύμφη της πηγής, την Κασταλία. Μπροστά σκάλισαν, στο βράχο πάλι, μια στενόμακρη λεκάνη, πλάτους 0,50 μ. και μήκους 10 μ. (!!!)

Το νερό έφτανε εδώ απ’ την πηγή με κλειστό αγωγό σκαλισμένο στο βράχο. Η αριστερή άκρη της λεκάνης μπορούσε ν’ ανοίγει, οπότε χυνόταν το νερό και καθάριζαν τη λεκάνη. Όταν έκλειναν το άνοιγμα ανέβαινε η στάθμη του νερού, και τότε έτρεχε από 7 χάλκινους κρουνοί σε σχήμα ίσως λεοντοκεφαλής, που ήταν προσαρμοσμένοι στο εξωτερικό τοίχωμα της λεκάνης. Πεσσοί σκαλισμένοι στο βράχο χώριζαν τους κρουνοί μεταξύ τους. Η λεκάνη ήταν σκεπασμένη από πάνω κι έτσι αποκλειόταν η απευθείας άντληση του νερού..... Δεν είναι βέβαιο αν η κρήνη είχε στέγη, μερικοί το υποθέτουν βασιζόμενοι στις τρύπες που φαίνονται ψηλά στο βράχο.»

Επίσημη έκθεση της Υπηρ. Αρχαιοτήτων με τίτλο: **“ΔΕΛΦΟΙ” ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΕΝΤΑΖΟΣ – ΜΑΡΙΑ ΣΑΡΛΑ** (Εκδ.Γιαννίκος- Καλδής)

Επίσης, στα Σχόλια του Πausανία, από τον καθ. κ. Ν.Παπαχατζή προστίθεται το εξής **«Με το νερό της Κασταλίας θα έπρεπε κάθε πρωί να πλύνονται όσοι υπηρετούσαν στον ναό του Απολλωνα. Το ίδιο και οι επισκέπτες προσκυνητές προτού μουν στο τέμενος.**

Αλλ’ αυτές οι δραστηριότητες, επανατονίζεται ότι δεν επιβάλλουν ειδικές, ακριβές κατασκευές. Πριν από την έκθεση, και ερμηνευτική προσέγγιση των αρχιτεκτονικών ιδιομορφιών που φέρουν αυτές οι συγκεκριμένες κατασκευές, κρίνεται απαραίτητο να παρατεθούν κάποια παλαιότερα συμπεράσματα.

« Πολύ σημαντικό στοιχείο, στην αναζήτηση του οποιουδήποτε Ασκληπιείου, είναι η κατά κανόνα αποφυγή ή παράληψη από τον Pausanία κυρίως, αλλά και από τον Στράβωνα, ευθεία αναφορά στον όρο Ασκληπιείον. Εκτός από μια δυό φορές, η λέξη αυτή δείχνει σχεδόν άγνωστη στα εν λόγω κείμενα. Για τον Περιηγητή είναι αρκετός ένας απλός υπαιγιμός, ή έστω μια τυπική αναφορά σε ιερόν του Ασκληπιού, και σπανιότερα σε ναό, για την γνωστοποίηση της ύπαρξης και λειτουργίας εκεί κάποιου σημαντικού ή περίφημου καμιά φορά Ασκληπιείου.

(στην Αθήνα, τού δέ Ασκληπιού τό ιερόν ές τε τά άγάλματα έστιν θεάς άξιον, έστι δ' έν αύτώ κρήνη. Πανσ. 1,21,4. Στην Κω ένας μικρός ναΐσκος, και μια φειδωλή πηγή, απετέλεσαν το πρόπλασμα ενός δυναμικότατου Ασκληπιείου. έν δέ τώ προαστείω τό 'Ασκληπιείον έστι σφόδρα ένδοξον. Στράβων 14,657)

Η λατρεία του Ασκληπιού, και η συνακόλουθη θεραπευτική του δραστηριότητα, συμπεραίνεται ως συνέπεια της ύπαρξης και σχετικής μνείας στον χώρο, συνήθως σ' έναν χώρο με πηγές νερού, του αγάλματος του Θεού και της κόρης του Υγιείας.

Στάθης Βαλλάς ΤΟ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΝ ΤΗΣ ΛΕΙΒΑΔΙΑΣ σελ.53

Ο προορισμός λοιπόν κάποιων αρχιτεκτονικών κατασκευών του χώρου, στη νάπη των Φαιδριάδων, πάνω ακριβώς στην πηγή Κασταλία αναφαιίνεται και εύλογος και εύλωτος. Εμφανή προορισμό έχει εκείνη η ανερμήνευτη, και μη αναφερόμενη, μακρόστενη **σκοτία**, που είναι σκαλισμένη πάνω από την γούρνα, και που εκτείνεται στο ίδιο μήκος μ' αυτήν. Ασφαλώς αποτελούσε την υποδοχή ικριώματος. Ασφαλώς εκεί είχε τοποθετηθεί μια επίπεδη, χωρίς δηλ. κλίση, ξύλινη εξέδρα.

Θα ήταν δυνατό να ερμηνευθεί ως στέγαστρο της γούρνας, αλλά **οι κόγχες – βάρθρα**, που βρίσκονται εκεί αποτρέπουν τέτοια εκδοχή. Αντιθέτως την επιβεβαιώνουν ως δάπεδο. Στην σωζόμενη **σκοτία**, ήταν στερεωμένο δάπεδο. Ένα δάπεδο τόσου πλάτους, όσο είναι και το πλάτος της υποκείμενης δεξαμενής. Το προτεινόμενο επιβεβαιώνεται από την σταθερή Ακολουθία των απαραίτητων αρχιτεκτονικών κατασκευών, τα οποία λειτουργούν σε κάθε επιφανές Ασκληπιείο.

Τυπική ξύλινη εξέδρα εγκοιμήσεως φέρεται σε παράσταση Ρωμαϊκού νομίσματος.

Διατηρημένες σε άριστη κατάσταση διακρίνονται και οι βάσεις – υποδοχές, όπου είχε κατασκευασθεί μια ανάλογη ξύλινη εξέδρα πάνω από τον μικρό σκαλισμένο στον βράχο, ναΐσκο του Ασκληπιού, στο αντίστοιχο Ιερό της Λειβαδιάς. Η **εξέδρα** είναι αρχικό αρχιτεκτονικό στοιχείο του κάθε Ασκληπιείου, και αποτελεί μαζί με την **στενή αύλακα** την « καρδιά» του θεραπευτικού καθιδρύματος. Τόσο πάνω στην εξέδρα, όσο και στην κατάλληλα διαμορφωμένη επιμήκη στενή αύλακα, επιτελούσαν την **εγκοιμήση**. Μια διαφωτιστική λεπτομέρεια έρχεται από αναπάντεχη προέλευση.

« κατεκλίναμεν τον Πλούτον ώσπερ εικός ην, ήμών δ' έκαστος στιβάδα παρεκατίετο.» Αριστοφ. Πλουτ. 660

Μια στιβάδα, μια απλή φυλλωσιά ήταν το στρώμα των συνοδών, ενώ η κατάκλιση του προσώπου το οποίο επρόκειτο να τύχει της χάρις του θεού Ασκληπιού, ήταν ιδιαίτερα φροντισμένη. Αυτό σημαίνει ότι η στρωμνή, το στρώμα του κατακλινόμενου, και βεβαίως ο ειδικός χώρος όπου κατακλινόταν, είχαν την μεγάλη και ιδιάζουσα σημασία, για την επιζητούμενη θεραπεία του. Εάν επρόκειτο μια απλή διανυκτέρευση, ασφαλώς το στρώμα δεν χρειαζόταν ιδιαίτερη μνεία.

Κάτι πολύ σπουδαίο γινόταν εκεί. Η σπουδαιότητα θα αναφανεί στη συνέχεια.

Έχει ήδη παρατηρηθεί ότι σε όλα τα Ασκληπιεία να υπάρχει μια επιμήκης **αύλαξ**. Μια μεγάλου μήκους, όπως στα Ασκληπιεία της Επιδάουρου και των Αθηνών **ρηχή γούρνα**.....

Σ' αυτό λοιπόν το σημείο, στο δάπεδο που βρισκόταν στερεωμένο μέσα στην σκοτία των Δελφών, με κάθε βεβαιότητα στρωνόταν το αυτοσχέδιο κρεβάτι, η ειδική στρωμνή, το ιδιαίτερο στρώμα του κατακλινόμενου, ο οποίος επιζητούσε την ίαση από την πιθανή αρρωστία, ασθένεια, ή νόσο.

Απόδειξη επίδρασης, ή Επίδραση απόδειξης

Κυριολεκτικά δηλ. κοιμόταν λίγο πάνω στο νερό. Πάνω σ' ένα αυλάκι με τρεχούμενο νερό, το οποίο έρρεε μόλις λίγα εκατοστά κάτω από το σώμα του. !!!

“Είναι γνωστό ότι ένα ηλεκτρομαγνητικό ρεύμα αναπτύσσεται κατά την αναπνοή και εν συνεχεία ροή νερού. Είναι επίσης γνωστό ότι το ηλεκτρομαγνητικό ρεύμα ακολουθεί το υδάτινο ρεύμα.

Αυτό λοιπόν το συνεχώς αναπτυσσόμενο και διατρέχον την στενή αύλακα νερού, ηλεκτρο-μαγνητικό πεδίο, γίνεται απολύτως κατανοητό ότι επηρέαζε οπωσδήποτε, ποικιλλόμορφα, αλλά και ποικιλλότροπα, όποιον κατακλινόταν πάνω και μέσα σ' αυτό.

Ένας ολονύκτιος ιονισμός επιδρούσε πάνω και μέσα στο ανθρώπινο σώμα.

Τα οκτώ τετράκις εκατομμύρια, ή κατ' άλλους 50 τρισεκατομμύρια κύτταρα, από τα οποία αποτελείται ο ανθρώπινος οργανισμός, υποκείμενα σε αυτόν τον ιονισμό, είναι ευνόητο ότι επηρρεάζονταν αποφασιστικά.

Υποβάλλονταν σε Επανάπλαση, σε Επαναπροσδιορισμό, και τελικά σ' ένα είδος Αναγέννησης.

Βεβαιότατα τα κύτταρα όλη τη νύχτα ήσαν σε κατάσταση Ανακατάταξης. Το ανθρώπινο σώμα επαναρυθμιζόταν.

Τα άρρωστα, ασθενή, ή νοσούντα κύτταρα ήταν έτσι σε θέση επισήμανσης.

Μιάς επισήμανσης καθαρά ιαματικής.....

“τών νόσων καί τών άλλων τών έν τοίς σώμασι, μελλόντων γίνεσθαι, φανερόν έν τοίς ύπνοις είναι καταφανή μάλλον ή έν τώ έγρηγορέναι,”

Αριστλ. 'περί της καθ' ύπνον μαντικής, μ τ 463 18 α)

(Απόσπασμα από Ιστοσελίδα της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λεβαδείας, με τίτλο : ΤΟ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ ΤΗΣ ΛΕΙΒΑΔΙΑΣ.) “

Είχε ήδη περατωθεί η μελέτη και παράθεση των Στοιχείων, τα οποία υποστήριζαν την πρόταση περί ύπαρξης και λειτουργίας Ασκληπιείου στις Φαιδριάδες, όταν από Τύχη Αγαθή ήρθε μια αναπάντεχη επιβεβαίωση. Ποιος θα περίμενε ότι η ύπαρξη και δραστηριότητα Ασκληπιείου στους Δελφούς, ότι θα είχε και φιλολογική μαρτυρία !!!

Φλεγύαι γαρ έθνος Φωκίδος παρά

Δελφοίς ώκησαν, ή επεί οί Δελφοί Απόλλωνος ίερόν Φλε

γνήον ιδρύσαντο, ή επεί ό Ασκληπιός ιατρεύσαι λέγεται έν

Δελφοίς. Ό γαρ Ασκληπιός Κορωνίδος ήν υίός της Φληγύου

Θυγατρός Scholia in Nikandri theriaka 685 a 1

Φλεγύας ο Άρεος και χρυσής παίς, και έθνος Βοιωτίας.

Όμηρος (N302) Herodianus de prosodia catholica 3,1,53

Τα Σχόλια των Θηριακών του Νίκανδρου, αποβαίνουν καταυγαστικά.

ό Ασκληπιός ιατρεύσαι λέγεται έν Δελφοίς

Αυτό κι αν αποτελεί κεραυνό εν αιθρία. Στην ίδια ενότητα επιμαρτυρείται ότι η θυγατέρα του Φλεγύα Κορωνίδα, σύζυγος του Απόλλωνα είναι η μητέρα του Ασκληπιού. Κάποιο άλλο έμμεσο στοιχείο είναι ότι αυτοί οι επώνυμοι Φλεγύες, είναι ένα καθαρά Μινυακό Φύλο, με αποδεδειγμένη παρουσία τόσο στην Φωκίδα, όσο και στην Βοιωτία.

Οι κατηγορίες που τους αποδίδονται είναι βαριές

Από τον Όμηρο περιγράφονται ως :

*Τξες δ' ές Φλεγύων άνδρών πόλιν ύβριστάων,
οί Διός ούκ άλέγοντες επί χθονί ναιετάασκον
έν καλή βήσση Κηφισίδος εγγίθι λίμνης.
Ομ.Υμν. Απόλ.274*

επίσης

*οί Φλεγύαι, κάτοικοι περί την Δαυλίδα της Φωκίδος,
άσεβείς και ληστρικοί....ήσαν βίαιοι και ύβρισταί.
Ευστάθιος, Σχ.Ομ. 3. 474*

Ωστόσο ίσως να ενυπάρχει και κάποια αντισταθμιστική αρετή.

Εκείνη η περίεργη φράση : *οί Δελφοί Απόλλωνος ιερόν Φλεγυήον ιδρύσαντο* επιβεβαιώνει ότι στους Δελφούς είχε ιδρυθεί ένα Ιερό με την επωνυμία **Φλεγυήον**.

Το γεγονός με αρκετή βεβαιότητα πείθει ότι αυτό το αδιευκρίνιστο Ιερό, ήταν καθαρά ιαματικό.

Αποτελούσε τον πρόδρομο του αναζητούμενου εδώ Ασκληπιείου. Όπως είναι γνωστό ο Ασκληπιός καθιερώθηκε ως θεός της ιατρικής πολύ αργότερα. Είναι πολύ πιθανό αυτό το αναφερόμενο εδώ Ιερό, να προϋπήρχε λειτουργικά στο σημείο, που τώρα εξετάζεται. Οπωσδήποτε κάπου ανάμεσα στις Φαιδριάδες. Η πηγή του νερού δηλώνει με σαφήνεια την αρχική θέση του Φλεγυήου στους Δελφούς.

Απλά το Φλεγυήον ήταν εκεί, γιατί δεν γίνεται να βρισκόταν κάπου αλλού.

Έτσι δείχνει πολύ λογικό στην συνέχεια να εξωραϊστηκε και να βελτιώθηκε με την κατασκευή της σωζόμενης έως σήμερα λαξευμένης αύλακας – γούρνας. Αυτό σημαίνει πως όταν έγιναν τα έργα “ δίπλα στο δρόμο “ γύρω στα 600-590, το αρχικό Ασκληπιείο, βρισκόταν ασφαλώς σε παράλληλη λειτουργία.

Μια ίδια συμμετρία συνέβη στην Επίδαυρο. Εκεί οι αρχικές ιάσεις, που εφάρμοζαν οι ιερείς με την **Εγκοίμηση** πάνω στο νερό, κατά το αρχικό στάδιο γίνονταν πάνω σε μια ξύλινη ανωδομή, (εξέδρα) στερεωμένη στο στόμιο του πηγαδιού. Πολύ αργότερα, όταν το περίφημο Ασκληπιείο έφτασε σε ακμή, κρίθηκε αναγκαία η μεταφορά νερού μέσω αύλακας, από το όρος Κυνόρτιο.

Οι «προασκληπιακές» λοιπόν εμπειρίες και δραστηριότητές των Φλεγυήων δείχνουν ότι είναι κληρονομικές. Μια πρωτόλεια, μια αρχική θεραπευτική και ιαματική δραστηριότητα, δείχνει ότι αποτελούν πάτρια αρετή, ή απλώς μια από ανάγκη σωρευόμενη εμπειρία. Μια πάτρια ιατροθεραπευτική αρετή ως αντιστάθμισμα σ' εκείνο το βαρύ : *οί Φλεγύαι.... άσεβείς και ληστρικοί.*

Άλλωστε ένα πολεμικό φύλο όπως οι Φλεγύες, έπρεπε να διατηρούν στο έπακρο ικανότητα επέμβασης και ίασης στα σωματικά βίαια τραύματα.

Με τέτοιες προϋποθέσεις γενιέται ένα πολύ σημαντικό ερώτημα :

Άραγε η προασκληπιακή ιατρική στο σύνολό της έχει Φλεγυακή πατρότητα ;

Θα ήταν άραγε δικαιολογημένη η αρχική ονομασία του κάθε Ασκληπιείου, σε Φλεγυείο ;

Δείχνει υπερβολικό αλλά ωστόσο πολλά είναι εκείνα που πείθουν ότι τα προασκληπιακά Φλεγυεία, έλκουν την καταγωγή από την εμπειρία, ενός «πολεμικού» σημείου εκκίνησης.

Τα αρχαιολογικά ευρήματα στο Ασκληπιείο της Γόρτυνας παρουσιάζουν ζωηρό ενδιαφέρον.

« κοντά στον ναό του Ασκληπιού, οι ανασκαφές αποκάλυψαν έναν αποθέτη αφιερωμάτων. Το περίεργο είναι πως μέσα είχε αποκλειστικά και μόνον αιχμές από βέλη και δόρατα. Ο Μέγας Αλέξανδρος είχε αφιερώσει εκεί το δόρυ και τον θώρακά του. Το ερώτημα που τέθηκε αμέσως ήταν εύλογο.

Μήπως το Ασκληπιείο είχε ειδικευθεί στην θεραπεία τραυμάτων από όπλα ;

Με δεδομένο ότι ο Ασκληπιός εκεί εικονιζόταν αγένειος, δείχνει ότι περισσότερο ταιριάζει σ' έναν νεαρό πολεμιστή παρά στην μακάρια έκδοση του διαχρονικού ιατροφιλόσοφου....»

Με συναπτόμενο ενδιαφέρον η πληροφορία, ότι στην άλλη πλευρά του Παρνασσού, στην Τιθορέα, ο Ασκληπιός ονομαζόταν Αρχηγέτης. Μια τέτοια ιδιότητα οδηγεί σε απαρχές. Ίσως μάλιστα να είναι η πρωταρχική. Ως αρχηγός φυλετικής ομάδας, δεν γίνεται να είναι μόνον ιατρός. Ασφαλώς και πρωτίστως, εμφορείται από πολεμικές ικανότητες. Η πάγια πολεμική ταυτότητα, αυτόματα κληροδοτείται και στους απογόνους του. Τα παιδιά του ονομάζονται Μαχάων, Πολέμων, Πολεμοκράτης.

Εδώ τίθεται ένα άλλο σπουδαίο ερώτημα : Γιατί τα παιδιά, αλλά και τα αδέρφια του Ασκληπιού κοσμούνται από πολεμικές ιδιότητες και αρετές ;

Στον Μαραθώνα ο τοπικός ήρωας θεραπευτής Αριστόμαχος, μεσω του Αμφιάραου, συγχωνεύεται με τον Ασκληπιό. Το ίδιο έγινε και με τον Αργείο Πολεμοκράτη. Στην Λειβαδιά ο αδελφός θεραπευτής του Ασκληπιού Τροφώνος, σύμφωνα με σωζόμενο χρησμό μετατρέπεται σε θεό του καταστροφικού πολέμου. Στην Μεσσηνία δεσπόζει ο θεραπευτής Νικόμαχος.

Από τις χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις η θεά Αθηνά.

Παρά το ότι στο Άστυ λατρεύεται ως θεά Υγιεία, έχει καθαρά και πολεμικό χαρακτήρα. Ένα πολεμικό μινυακό φύλο, οι Αλλαλκομένιοι, την αποκαλούν **“θυγατέρα του πολέμου.”**

Το αβίαστο συμπέρασμα που προκύπτει απ' αυτό το «ζέτραχο απόγειο» είναι ότι όλοι οι θεοί και ήρωες που κοσμούνται από διάφορες θεραπευτικές επεμβάσεις στην ανθρώπινη κοινότητα, έχουν συγχρόνως και την δυνατότητα να αφαιρούν την ανθρώπινη ζωή.

Ως δοτήρες Ζωής, είναι συγχρόνως και δοτήρες Θανάτου.

Η διπλή ιδιότητά τους επιμαρτυρείται από την διττή καταγωγή. Φέρονται μεν ως γιοί του επ-ουράνιου Απόλλωνα, παράλληλα όμως, είναι και θεοί του Κάτω Κόσμου. Είναι θεοί του Άδη.

Ένα αναμφισβήτητο Ασκληπιείο διαπιστώθηκε ότι λειτουργούσε στην Λειβαδιά. Όλα πείθουν ότι ο χώρος όπου είχε αναπτυχθεί και λειτουργούσε, είναι εκείνος που περιγράφεται στον Ομηρικό Ύμνο. Μια καλή χαράδρα (*βήσσα καλή*) υπάρχει εκεί, ο δε τοπικός ποταμός η Έρκυνα, «αφανίζεται» στην λίμνη του Κηφισσού. Την γνωστή μας αργότερα Κωπαΐδα. Το Θεραπευτήριο και εκεί ήταν στην κυριότητα, του Φλεγύα και των Φλεγυών.

Αποδιδόταν στον τοπικό ήρωα Τροφώνιο, αλλά στα λατρευτικά αγάλματα του χώρου των πηγών, ήταν δύσκολο να προσδιοριστεί το εάν η εικονιζόμενη μορφή ήταν ο Τροφώνιος ή ο Ασκληπιός.

Υπάρχει μια μοναδική και απόλυτη ταύτιση. Σε κανένα άλλο Ασκληπιείο ο τοπικός ήρωας δεν ταυτίστηκε τόσο απόλυτα όσο στην περίπτωση της Λειβαδιάς.

*“είσιν δ’ ἐν τῷ σπηλαίῳ του
ποταμοῦ τε αἱ πηγαί και ἀγάλματα ὀρθά περιειλ-
μένοι δε εἰσιν αὐτῶν τοῖς σκήπτροις δράκοντες. ταῦτα
εἰκάσαι μὲν αν τις Ἀσκκληπιού τε εἶναι και Ὑγιείας,
εἶεν δ’ αν Τροφώνιος και Ἐρκυνα, ἐπεὶ μηδέ τους
δράκοντας Ἀσκκληπιού μάλλον ἢ και Τροφωνίου νομί-
ζουσιν ἱερούς εἶναι.” Πανσ. 9, 39, 3*

(Στο σπήλαιο του ποταμού (Έρκυνα) είναι οι πηγές και αγάλματα ὀρθια.

Πάνω στα σκήπτρα υπάρχουν περιτυλιγμένα φίδια.

Θα νόμιζε κάποιος ότι αυτά είναι του Ασκληπιού και της Υγιείας,

αλλά θα μπορούσε να είναι ο Τροφώνιος και η Έρκυνα, γιατί τα φίδια

του Ασκληπιού, δεν νομίζουν ότι είναι περισσότερο ιερά από εκείνα του Τροφώνιου.)

Παράλληλα ο Τροφώνιος με τον Ασκληπιό φέρονται ως αδέρφια. Είναι γιοί του Απόλλωνα και της Κορωνίδας, και είναι οι δύο από τους τέσσερις Ερμίες. (Κικέρων de Nat.Deor.3,22,56)

Επειδή ένας σύγχρονος άξιος λόγος για τους Δελφούς, στηρίζει την όποια σπουδαιότητά του, στην παραγωγή, και όχι την αναπαραγωγή χιλιοειπωμένων από ημεδαπούς, όσο και αλλοδαπούς κατά-γινόμενους, ένα τελευταίο επισημαινόμενο είναι το εξής :

**‘τό ύδωρ τή Κασταλία
δώρον είναι τού Κηφισσού.....βεβαιούνται δέ
ούχ ήκιστα οί Λιλαιείς, οί ές τού Κηφισσού τήν πηγήν
πέμματα έπιχώρια και άλλα όπόσα νομίζουσιν άφίασιν
έν τισιν είρημέναις ήμέραις, και αύθις έν τή Κασταλία
φασίν αυτά άναφαίνεσθαι. Πανσ. 10,8,10.’**

Το νερό της Κασταλίας είναι δώρο σ' αυτή του Κηφισσού.το επιβεβαιώνουν περισσότερο οι Λιλαιείς, οι οποίοι ρίχνουν σε ορισμένες μέρες στην πηγή του Κηφισσού γλυκίσματα του τόπου τους, και ότι άλλο έχει καθιερώσει η συνήθεια και λένε πως αυτά ξαναφαίνονται στην Κασταλία.(μετ. Ν.Παπαχατζή)

στα Σχόλια που ακολουθούν ο καθ. κ. Νικ.Παπαχατζής ταυτίζεται με την άποψη του Περιηγητή Λήκ, ότι τα γλυκά που έρριχναν στις πηγές του Κηφισσού οι Λιλαιείς **δεν μπορούσαν να φτάσουν ως την Κασταλία, γιατί το υψόμετρό της είναι μεγαλύτερο από των πηγών του ποταμού.**

Ο Βιτρούβιος στο ‘περί Αρχιτεκτονικής’ περιγράφει διεξοδικά κάτω από ποιες διεργασίες το νερό αναβλύζει σε τόπους υψηλούς.

Τα νερά όλων των ορεινών πηγών προέρχονται από τις πεδιάδες.

Το φαινόμενο έχει την εξήγησή του, τόσο στην ισχυρότερη πίεση των χαμηλών πεδίων, όσο και την μαγνητική επίδραση των μεσημβρινών.

Οι ορεινές πηγές δεν έχουν την δεξαμενή ψηλότερα από αυτές, αλλά στην πεδιάδα.

Ασφαλώς η Κασταλία είναι δώρο του Κηφισσού.
Και βέβαια μια επαλήθευση, πάντα είναι δυνατή.

Η μελαγχολία και ο δισταγμός, που κυριαρχούν σ' αυτό το σημείο, και τα οποία παράγονται από την αδυναμία παράθεσης ακαταμάχητων στοιχείων απόδειξης, περί υπάρξεως ενός ‘ εν Δελφοίς Ασκληπιείου’ έχουν όπως όλες οι καταστάσεις και την αντίθετη πλευρά τους.

Ασφαλώς ο δισταγμός διασκεδάζεται, αφού αυτόματα κυριαρχεί η σκέψη, ότι τα επιχειρήματα, και τα στοιχεία των διαφωνούντων, υπολείπονται τόσο σε ποσότητα, όσο και σε ποιότητα.....

Στάθης Βαλλάς

stathis.vallas@gmail.com